

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Marie Žiškové a soudců a JUDr. Josefa Baxy a JUDr. Lenky Kaniové v právní věci žalobce: **L. V. D.**, zastoupen Mgr. Jindřichem Lechovským, advokátem se sídlem Šlejnická 1547/13, Praha 6, proti žalovanému: **Krajské ředitelství policie Ústeckého kraje**, se sídlem Masarykova 27, Ústí nad Labem, o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 20. 10. 2017, č. j. KRPU-205944-21/ČJ-2017-040022, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 30. 11. 2017, č. j. 75 A 26/2017 - 31,

takto:

Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 30. 11. 2017, č. j. 75 A 26/2017 - 31, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

[1] Žalobce byl rozhodnutím žalovaného ze dne 20. 10. 2017zajištěn dle § 124 odst. 1 písm. b) zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky (dále jen „zákon o pobytu cizinců) za účelem správního vyhoštění na dobu 90 dnů ode dne omezení osobní svobody. Proti rozhodnutí o zajištění podal žalobce žalobu ke Krajskému soudu v Ústí nad Labem.

[2] Žalovaný krajskému soudu sdělil, že žalobcovo zajištění dle zákona o pobytu cizinců bylo dne 27. 10. 2017 ukončeno z důvodu zajištění žalobce Ministerstvem vnitra podle § 46a odst. 1 písm. e) zákona č. 325/1999 Sb., zákona o azylu (dále jen „zákon o azylu“), neboť žalobce v zařízení pro zajištění cizinců požádal o mezinárodní ochranu.

[3] Krajský soud poukázal na § 172 odst. 6 zákona o pobytu cizinců ve znění účinném od 15. 8. 2017, podle něhož platí, že pokud je zajištění cizince ukončeno před vydáním rozhodnutí soudu o žalobě proti rozhodnutí o zajištění či prodloužení zajištění, soud řízení zastaví. S ohledem na sdělení žalované a citované ustanovení proto krajský soud v žalobcově věci řízení zastavil.

II. Obsah kasační stížnosti

[4] Proti usnesení krajského soudu podal žalobce (stěžovatel) kasační stížnost.

[5] Stěžovatel namítá neaplikovatelnost § 172 odst. 6 zákona o pobytu cizinců pro neslučitelnost s právem Evropské unie. Poukazuje na čl. 6 Listiny základních práv Evropské unie, který garantuje právo na osobní svobodu a je třeba jej vykládat ve stejném smyslu a rozsahu jako čl. 5 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Evropská úmluva). Ten neomezuje právo na soudní přezkum pouze na dobu, po kterou je cizinec zajištěn. Článek 47 Listiny základních práv Evropské unie zakotvuje právo na účinnou soudní ochranu.

[6] Stěžovatel dále poukazuje na skutečnost, že soudní přezkum zajištění za účelem vyhoštění garantuje směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/115/ES ze dne 16. prosince 2008 o společných normách a postupech v členských státech při navracení neoprávněně pobývajících státních příslušníků třetích zemí (dále jen „návratové směrnice“) v čl. 15. Cizinec má zejména právo, aby jeho věc byla co nejrychleji projednána a současně aby, pokud je nezákonně zajištěn, byl neprodleně propuštěn na svobodu. Faktickým vyloučením soudního přezkumu nelze vůbec mluvit o efektivní soudní ochraně ve smyslu směrnice. Zároveň je tak také fakticky vyloučena možnost požadovat náhradu škody či nemateriální újmy způsobené porušením unijního práva ze strany státu.

[7] Krajský soud má proto povinnost meritorně rozhodnout i v případě, že cizinec již není zajištěn.

[8] Žalovaný ve vyjádření ke kasační stížnosti uvedl, že jsou mu známy rozsudky Nejvyššího správního soudu v obdobných věcech, zejména rozsudek ze dne 29. 11. 2017, č. j. 6 Azs 320/2017 - 20, kde soud konstatoval neaplikovatelnost § 172 odst. 6 zákona o pobytu cizinců pro rozpor s právem EU. Žalovaný předpokládá, že Nejvyšší správní soud neustoupí od svého právního názoru a navrhl proto, aby napadené usnesení zrušil.

III. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[9] Nejvyšší správní soud nejprve posuzoval splnění podmínek řízení, přičemž shledal, že kasační stížnost byla podána včas, osobou oprávněnou a jedná se o kasační stížnost, která je ve smyslu § 102 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“), přípustná.

[10] Poté přezkoumal napadené usnesení krajského soudu v rozsahu kasační stížnosti a v rámci uplatněných důvodů, ověřil při tom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.), a dospěl k závěru, že kasační stížnost je důvodná.

[11] Kasační stížnost míří proti usnesení krajského soudu, kterým bylo řízení o žalobě zastaveno. Předmětem posuzování tak může být pouze otázka, zda krajský soud rozhodl o zastavení řízení v souladu se zákonem [§ 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s.].

[12] V přezkoumávané věci je spornou aplikace § 172 odst. 6 zákona o pobytu cizinců ve znění účinném od 15. 8. 2017. Podle citovaného ustanovení soud řízení o žalobě proti rozhodnutí o zajištění (prodloužení zajištění) zastaví, pokud již zajištění nadále netrvá. Na úvod je třeba konstatovat, že k zajištění stěžovatele a podání žaloby u krajského soudu došlo po rozhodném datu 15. 8. 2017; novelizovaná právní úprava tedy na stěžovatelův případ plně dopadá.

[13] Otázce aplikovatelnosti § 172 odst. 6 zákona o azylu se Nejvyšší správní soud již podrobně a komplexně věnoval zejména v rozsudku ze dne 29. 11. 2017, č. j. 6 Azs 320/20 - 20, od jehož závěrů nemá v nyní projednávané věci důvod ani možnost se odchýlit, a proto na něj v podrobnostech odkazuje.

[14] Soud shledal, že vnitrostátní úprava obsažená v § 172 odst. 6 zákona o pobytu cizinců, podle které se nelze domoci u soudu vyslovení nezákonnosti rozhodnutí o zajištění ani před krajskými soudy z důvodu, že omezení osobní svobody již dle tohoto rozhodnutí netrvá, je neaplikovatelná pro rozpor s právem Evropské unie, a to s čl. 15 návratové směrnice a s čl. 6 a čl. 47 Listiny základních práv Evropské unie ve spojení s čl. 5 odst. 4 a 5 Evropské úmluvy.

[15] Nejvyšší správní soud zdůraznil, že čl. 5 odst. 4 a 5 Evropské úmluvy neomezuje právo na soudní přezkum pouze na dobu, po kterou je cizinec zajištěn; cizinec má také ve smyslu čl. 47 Listiny základních práv Evropské unie právo na to, aby jeho věc byla spravedlivě, veřejně a v přiměřené lhůtě projednána nezávislým a nestranným soudem. Podle Evropské úmluvy může být osobní svoboda omezena toliko z přesně specifikovaných důvodů uvedených v čl. 5 Evropské úmluvy [zde čl. 5 odst. 1 písm. f) Evropské úmluvy]. Právní úprava omezení osobní svobody musí splňovat i procesní záruky podle čl. 5 odst. 4 a 5 Evropské úmluvy. Jen v takovém případě naplňuje i požadavky čl. 6 a 47 Listiny základních práv Evropské unie.

[16] V obecné rovině zakotvuje právo na soudní ochranu práv zaručených unijním právem čl. 47 Listiny základních práv Evropské unie, v případě zbavení osobní svobody zajištěním cizince pak speciální požadavky na soudní ochranu stanoví právě čl. 15 odst. 2 a 3 návratové směrnice ve spojení s čl. 6 Listiny základních práv EU. Ani z těchto ustanovení podle Nejvyššího správního soudu nevyplývá žádné omezení práva na soudní přezkum pouze na dobu, po kterou je cizinec zajištěn. Rychlý soudní přezkum zákonnosti zajištění sleduje legitimní cíl, aby omezení osobní svobody, došlo-li k němu nezákonně, trvalo co nejkratší dobu (např. rozsudek SDEU ve věci C-146/14 PPU A. M., body 53 až 64). Ukončení zajištění (ani skončí-li s tím současně omezení osobní svobody, tím spíše pokud toto omezení trvá dále podle jiného právního předpisu – jako je současný případ stěžovatele) však nevylučuje nezákonnost rozhodnutí o zajištění.

[17] Nejvyšší správní soud akcentoval též dopad uvedené právní úpravy na možnost domoci se náhrady škody za nezákonné zajištění, které zmiňuje v kasační stížnosti stěžovatel. Dospěl k závěru, že právní úprava, která vymáhání práva na náhradu škody či nemateriální újmy způsobené porušením zmíněných ustanovení směrnic nepřiměřeně ztěžuje, či dokonce znemožňuje, je v rozporu se zásadou efektivity, resp. s čl. 19 odst. 1 druhým pododstavcem Smlouvy o Evropské unii. Jestliže vnitrostátní úprava vylučuje (faktický) soudní přezkum zajištění cizince a cizinec takový přezkum „potřebuje" v souladu s vnitrostátními pravidly (a soudní rozhodnutí v něm vydané) k tomu, aby mohl následně uplatnit vůči státu právo na náhradu škody či nemateriální újmy vzniklé nezákonným zajištěním, jedná se o porušení unijního práva.

[18] Zrušení rozhodnutí o zajištění pro nezákonnost je dle české právní úpravy nezbytným předpokladem toho, aby se poškozený mohl domáhat náhrady škody či nemateriální újmy způsobené mu zajištěním (k tomu srov. § 8 zákona č. 82/1998 Sb.). Neumožňuje-li § 172 odst. 6 zákona o pobytu cizinců na základě žaloby věcný přezkum zákonnosti rozhodnutí o zajištění cizince ani v řízení před krajskými soudy v případě, že je zajištění ukončeno před rozhodnutím soudu, je toto ustanovení v rozporu s uvedenými ustanoveními práva Evropské unie, potažmo Evropské úmluvy. Povinností krajského soudu proto bylo, aby § 172 odst. 6 zákona o pobytu cizinců pro rozpor s právem Evropské unie ve stěžovatelově věci vůbec neaplikoval.

IV. Závěr a náklady řízení

[19] Nejvyšší správní soud uzavírá, že krajský soud z uvedených důvodů nemohl aplikovat § 172 odst. 6 zákona o pobytu cizinců; v rozsahu žalobních bodů měl napadené rozhodnutí žalovaného meritorně přezkoumat. Jelikož tak neučinil, právní otázku posoudil nesprávně, zatížil své rozhodnutí nezákonností ve smyslu § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s. Nejvyšší správní soud proto usnesení krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení (§ 110 odst. 1 věta první před středníkem s. ř. s.). V něm bude krajský soud vázán právním názorem Nejvyššího správního soudu vysloveným v tomto rozsudku (§ 110 odst. 4 s. ř. s.).

[20] Krajský soud v novém rozhodnutí rozhodne též o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti (§ 110 odst. 3 věta první s. ř. s.).

P o u č e n í : Proti tomuto rozhodnutí **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 28. února 2018

JUDr. Marie Žišková
předsedkyně senátu